

суттєво змінити свій економічний статус. Проміжне положення між цими двома групами займають студенти, які не визначилися щодо еміграції. Але оскільки за рівнем своїх економічних домагань вони подібні до студентів, які орієнтовані на еміграцію, можна припустити, що в разі погіршення економічної ситуації в Україні, вони також можуть замислитися над тим, щоб залишити свою країну і виїхати за кордон.

Ляховець Л. О.

ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК ПРО КРАСИВУ ЖІНКУ

У сучасному суспільстві спостерігається підвищений інтерес до соціальної психології жінок, обумовлений динамікою трансформації сформованих гендерних відносин і пов'язаних з ними економічних перетворень. Актуальності вивченню проблем сучасної жінки, зокрема, додають наступні чинники: зміна її соціального становища; декларація «жіночого погляду» на фундаментальні питання буття людини; зростання як громадського, так і наукового інтересу до «жіночих проблем» (однією з яких і виступають уявлення представників різної статі і віку про красиву жінку); крім того, переважна більшість існуючих досліджень, орієнтовані на розгляд вивчення жінки як об'єкта, а не суб'єкта уявлень про привабливість та красу.

На сучасному етапі розвитку психологічної науки явище жіночої краси вивчається вітчизняними вченими (Г. Аріна, С. Бугайова, А. Добролюбова, І. Ігнатенко, Н. Коваль, Р. Моляко, Д. Погонцева, О. Савенко, І. Фоменко та ін.) переважно у напрямках аналізу специфіки змісту та структури уявлень особистості про красу й привабливість; а зарубіжними вченими (Р. Баумейстер, Н. Левітов, Д. Майерс, Н. Расмі, В. Суемі, А. Фернхем, Д. Харкорт, А. Хергович та ін.) висвітлюються здебільшого соціально-психологічні й особистісні фактори формування сприйняття краси та привабливості у зовнішності людини.

Нами було підготовлено і проведено емпіричне дослідження, націлене на виявлення водночас особливостей соціально-демографічного та соціально-психологічного статусів «красивої жінки» в уявленнях жінок та чоловіків різного віку.

З метою вивчення уявлень молодих та зрілих жінок і чоловіків про особливості соціально-психологічного та соціально-демографічного статусу красивої жінки, було використано модифіковану анкету Д. Погонцевої «Оцінка відповідності фізичних параметрів зовнішнього вигляду, особистісних особливостей і характеристик соціально-психологічного статусу уявленням про красиву жінку». Модифікацією виступало додавання питань, побудованих за принципом «вільних описів жіночої краси», відповідаючи на які, потрібно було написати 15 асоціацій, пов'язаних з поняттям «красива жінка», характеризуючи її зовнішність (5 асоціацій), характер (5 асоціацій) та поведінку (5 асоціацій). Після чого «вербальні описи» піддавалися контент-аналізу, на основі якого був визначений набір параметрів, які відносяться до соціально-демографічного статусу, фізичного образу красивої жінки, її особистісних і соціально-психологічних особливостей.

Опитування здійснювалося протягом 2017 р. у рамках написання бакалаврської роботи студентки О. Ляшко (виконаній під нашим керівництвом) і охопило 100 учасників (50 чоловіків і 50 жінок). Вибірка включала 50 жінок молодого та зрілого віку (від 18 до 48 років), мешканок міста Чернігова: 25 опитаних віком від 18 до 27 років (були віднесені до т.зв. молодіжної групи); ще 25 осіб віком від 27 до 48 років (потрапили до т.зв. зрілої групи).

Диференціювання учасників дослідження за їх зайнятістю виявило, що у вибірці: 20 студенток вузів (які отримують першу вищу освіту); 25 фахівців з вищою освітою; 5 фахівців із середньою спеціальною освітою (колишні студенти технікумів), тобто серед опитаних – 25 осіб, які навчаються і 25 працюючих фахівці. Аналіз сімейного стану учасниць дослідження виявив, що: не перебувають у шлюбі – 59% з них, перебувають у шлюбі – 26%, розлучені – 9%, проживають зі своїми партнерами нарізно – 6%, тобто 25 опитаних не перебувають і ніколи не

перебували у шлюбі і 25 – перебувають або колись перебували у шлюбі.

Вибірка також включала 50 чоловіків молодого та зрілого віку (від 18 до 48 років), мешканців міста Чернігова: 25 опитаних віком від 18 до 27 років (склали т.зв. молодіжну групу); і 25 осіб віком від 27 до 48 років (т.зв. зріла група).

Диференціювання учасників дослідження за їх зайнятістю виявило, що у вибірці: 25 студентів вузів (які отримують першу вищу освіту); і 25 осіб – працюючі фахівці (18 з них мають вищу освіту і 7 – середню спеціальну, колишні студенти технікумів). Аналіз сімейного стану учасників дослідження виявив, що: не перебувають у шлюбі – 60% опитаних, перебувають у шлюбі – 20%, розлучені – 15%, проживають зі своїми партнерами нарізно – 5%. Тобто 25 опитаних не перебувають і ніколи не перебували у шлюбі і ще 25 – перебувають у шлюбі або перебували раніше.

Здійснений аналіз уявлень чоловіків і жінок (молодіжної та зрілої вікових груп), дозволив сформулювати такі особливості образу красивої жінки.

«Красива жінка» в уявленнях молодих жінок – це особа віком від 17 до 30 років. Вона має вищу/(чи незакінчену вищу) освіту та високий матеріальний достаток. На роботі чи у навчальній групі її дехто любить, а дехто – ні. Сімейний стан красивої жінки такий: вона неодружена має друга/нареченого, при чому вона сама не припускається зрад, і їй не зраджує кохана людина. Дітей у неї може не бути, або вона – мати одного-двох дітей. Все це викликає заздрощі з боку оточуючих, водночас стимулюючи красиву жінку приділяти підвищену увагу проблемами власної зовнішності.

«Красива жінка» в уявленнях зрілих жінок – це особа віком від 22 до 50 років. Вона має вищу/(незакінчену вищу) освіту та середній/(чи високий) матеріальний достаток. На роботі чи у навчальній групі її дехто любить, а дехто – ні, однак красива жінка намагається зберігати рівні стосунки з усіма членами колективу. Щодо сімейного стану, то вона обов'язково заміжня, причому як з її боку, так і з боку коханої людини, зрад частіше за все немає, але нечасті «обережні» зради з боку чоловіка, як один з варіантів сімейного співжиття, нею припускаються. У красивої жінки обов'язково є діти: двоє й

більше. Хоча їй і заздять оточуючі, це не заважає мати багато друзів.

«Красива жінка» в уявленнях молодих чоловіків – це особа віком від 17 до 30 років. Вона має вищу/(чи незакінчену вищу) освіту та високий або ж середній матеріальний достаток. На роботі чи у навчальній групі її люблять далеко не всі. Сімейний стан красивої жінки: вона обов'язково заміжня, при чому вона не зраджує своєму партнерові, а він – залишається вірним їй. Дітей у неї може не бути, або вона може бути матір'ю однієї дитини. Така жінка має багато ворогів, які їй заздять, але це не заважає їй простувати до своєї мети і бути щасливою.

«Красива жінка» в уявленнях зрілих чоловіків – це особа віком від 17 до 50 років. Вона має вищу освіту та високий матеріальний достаток. На роботі чи у навчальній групі її любить мене всі, однак красива жінка, незважаючи на це, намагається зберігати рівні стосунки з усіма членами колективу. Щодо сімейного стану, то вона обов'язково заміжня, причому як з її боку, так і з боку коханої людини, зрад частіше за все немає, але нечасті «обережні» зради як з боку чоловіка, так і її самої, як варіант поведінки у сімейному співжитті, припускаються. У красивої жінки може не бути дітей. Через її соціальне становище та спосіб життя вона має багато ворогів та заздрісників.

Проаналізувавши відповіді жінок двох вікових груп, ми дійшли висновку, що при оцінці соціально-психологічного статусу молодими жінками і жінками середнього віку, переважна більшість відповідей збігається, проте є й певні (незначні) відмінності. Можна припустити, що збіги у соціально-психологічних портретах «красивої жінки» можна пояснити наявністю спільного соціального середовища, яке формує у людей певні стандарти сприйняття краси та привабливості. Такими стандартами в уявленнях про «красиву жінку» виявилися, зокрема, її освіта та матеріальне становище. А описану різницю, на нашу думку, можна пояснити відмінністю життєвих завдань та отриманим життєвим досвідом, притаманним людям різного віку. Поряд з тим, уявлення про соціально-психологічний статус гарної жінки також відображають ті суперечливі тенденції, які склалися у нашому суспільстві у ставленні до неї.

Спільне в уявленнях *молодих жінок і чоловіків* про статус «красивої жінки» полягає в тому, що це: жінка віком 17-30 років; з вищою освітою; з високим (чи середнім) рівнем статків; вона не зраджує своєму чоловіку; і дуже переймається своєю зовнішністю.

Відмінним в уявленнях *молодих чоловіків і жінок* є наступне:

– сімейний стан красивої жінки (чоловіки бачать її «обов'язково заміжною» / «маючою нареченого»; жінки вважають – це «не має значення»);

– наявність дітей (чоловіки: «дітей може не бути взагалі»; жінки: «це не має значення»);

– чоловіки вважають, що «красиві жінки мають більше ворогів»; але у колективі/групі «користуються авторитетом»;

– жінки впевнені, що «красивій жінці частіше заздять».

Спільне в уявленнях *жінок і чоловіків зрілого віку* про статус «красивої жінки» полягає в тому, що це: жінка віком 22-50 років; з вищою освітою; сімейний стан якої не має особливого значення; вона не зраджує чоловіку, бо «краса не впливає на зрадливість»; їй частіше заздять оточуючі.

Відмінним в уявленнях *чоловіків і жінок зрілого віку* є таке:

– матеріальний добробут красивої жінки (чоловіки: «високий рівень матеріальної забезпеченості»; жінки: «високий чи середній рівень статків»);

– наявність дітей (чоловіки: «дітей може не бути»; жінки: «має бути двоє і більше дітей»);

– схильність до зради (на думку жінок, «чоловік зрідка зраджує красивій жінці», на думку чоловіків: «чоловік не зраджує красивій жінці»);

– у «красивої жінки більше друзів», зазначають жінки;

– у «красивої жінки більше ворогів», вважають чоловіки;

– у красивої жінки «рівні стосунки з усіма членами колективу/групи», переконані чоловіки.

Отже, як видно з наведеного вище, ідеали краси й привабливості витримали ряд трансформацій, доповнень і уточнень у ході еволюції. Наразі ідеал жіночої краси дуже ускладнився, його глибинною метою стало максимальне

відокремлення жінки від її самовідчуття, а її увага здебільшого переорієнтовується на те, як вона сприймається соціальним оточенням.

Махній М. М.

«МЕРЕЖЕВЕ ПОКОЛІННЯ»: ВІД КОМУНІКАЦІЙНИХ РИЗИКІВ ДО БЕЗПЕЧНОЇ КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЇ

Сучасні інтернет-технології створили особливий світ, в якому сформувалося ціле покоління, яке вже не уявляє свого життя без електронних гаджетів, комп'ютерних ігор, віртуальних спільнот і соціальних мереж. Останнім часом у соціальних науках поширилось чимало термінів, якими позначають нову людську генерацію: *«мережове покоління»* (Net Generation), *«цифрові аборигени»* (Digital Natives), *«покоління Сі»* (Generation C, від поняття «Connected Collective Consumer» – підключений колективний споживач) та ін. Даний тезаурус став логічним продовженням аналогічних понять, що використовуються у популярній нині «теорії поколінь» (Н. Хоув, В. Штраус), де подібні класифікації відображають соціокультурні зміни у системі цінностей людей, що вирости у різні історичні періоди.

Загальновідомо, що Інтернет від початку його комерційного застосування став (попри всі свої «доброчесні» інформаційні вигоди) чи не наймогутнішим виразником і концентратом ключових людських слабкостей: аморальності, розпусти, жорстокості, підступності, безвідповідальності, глупоти врешті-решт. Наприклад, служба безпеки «Фейсбуку» щодня закриває 1 мільйон акаунтів, більшість із яких створена «загрозливими суб'єктами» (спамерами, шахраями та хейтерами).

Використання інтернет-ресурсів, існування акаунтів індивіда в соціальних мережах психологи розглядають як процес *кіберсоціалізації*, особливо актуальний для юнацтва, яке виступає одночасно найактивнішою й найуразливішою віковою